

ROBERT HEUKELS *en* NINO WILKES

**ZWEMLES
VAN LOUIS
VAN GAAL**

**& ANDERE SPRAAKMAKENDE
TRANSFERVERHALEN VAN**

*Dennis Bergkamp, Michael Reiziger, Dirk Kuyt,
Jan en Youri Mulder, Ulrich van Gobbel, Willy en
René van de Kerkhof, Faas Wilkes en meer*

ROBERT HEUKELS en NINO WILKES

**ZWEMLES
VAN LOUIS
VAN GAAL**

**EN ANDERE SPRAAKMAKENDE
TRANSFERVERHALEN**

KOSM • S

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Inhoud

Voorwoord 7

1

De drie Gerrits, Beb en Faas 11

2

Meneer heeft geen jasje bij zich? 15

3

Jan Mulder ging het om dat autootje 23

4

Waar Willy van de Kerkhof altijd bleef,
rende zijn tweelingbroer René
voor zijn leven in Hongkong 33

5

Dennis Bergkamp nam niet de boot van Maradona 49

6

Ulrich van Gobbel, Regi Blinker
en Gaston Taument:
waarom je niet zomaar wegging bij Feyenoord 75

7

Youri Mulder zag Rudi Assauer de brand erin steken 105

8

Michael Reiziger en de kunst van het adopteren 117

9

Demi de Boer leerde zwemmen
dankzij Louis van Gaal 135

10

De vader van Dirk Kuyt mocht toch door de douane 145

11

Eljero Elia:

het grote talent liet het grootste geld vaak liggen 163

12

De jonge Evert Linthorst
speelde een jaar in de zandbak 177

Voorwoord

Een van ons, Nino, is de kleinzoon van Faas.

Dé Faas?

Zeker. Dé Faas Wilkes, in zijn tijd de beste voetballer van Nederland. Hij was het grote idool van Johan Cruijff, want wat Faas deed was zowel op het veld als daarbuiten fascinerend. Als pionier ging hij naar een Italiaanse topclub, Internazionale in Milaan, werd daar de eerste Nederlandse wereldster in het betaalde voetbal en daarmee plaveide hij voor velen de weg.

De ander, Robert, reisde als jonge verslaggever van *Nieuwe Revu* in de jaren negentig als een soort Kuifje talloze voetballers achterna die in het spoor van Wilkes en Cruijff hun geluk beproefden in het buitenland. Hij zocht samen met Clarence Seedorf het juiste huis in Madrid uit, vloog met Ulrich van Gobbel mee naar Turkije voor zijn debuut bij Galatasaray en bezocht maar liefst tien keer Dennis Bergkamp alias God in Londen tijdens zijn glorie tijd bij Arsenal.

Alle avonturen in den vreemde boeien mateloos, want blijkbaar is het grote gedijen in het buitenland onderhevig aan vele factoren die beslissen over slagen of falen. Soms groeit een prima speler uit tot een wereldster en soms raakt een wereldtalent onzichtbaar. We horen het de voetballers graag allemaal zelf vertellen. We laten ze praten over de kunst van het aanpassen, het openstaan voor andere culturen, de cruciale rol van

rust in huis. De taal, het eten, de gewoontes, de wendingen, de bevreemding, het grote genieten versus het grote presteren: de inmiddels ontelbare transfers van Nederlandse voetballers richting het buitenland inspireren en spreken tot de verbeelding. Hilarische anekdotes, levenslessen, ontgoocheling, groot geluk, werkelijkheid versus dromen.

Tegelijk denken we aan al die jongens die dit boek zouden moeten lezen voordat ze gekke beslissingen nemen. Als we onze ogen sluiten, zien we ze staan trappelen, al dat piepjonge Nederlandse voetbaltalent. Meer en meer lonkt het avontuur, de grote stap. Real Madrid, Manchester City, Paris Saint Germain. Daar moet je uiteindelijk toch wel zijn. Maar velen gaan ook naar andere oorden, op zoek naar... Ja, wat eigenlijk? En wat vind je er dan, in al die onbekende streken?

Dat was wat ons triggerde. Waarom ga je, wanneer ga je, hoe ga je? Hoe werkt het precies met de deals, de zaakwaarnemers, de buitenlandse bestuurders, het grote geld? Maar ook en vooral: wat doet Het Grote Vertrek met je als mens? Het besluit te gaan is één, maar als de koffers vol zitten en er geen retourticket is, wat dan? Wat betekent het voor je gezin, hoe is het voor een spelersvrouw en voor de kinderen te leven in een ander land, een andere cultuur, ver van huis?

We startten een zoektocht dwars door alle generaties heen. We doken nog eens in de geschiedenis van het grote voorbeeld Faas. Spraken Jan Mulder die eind jaren zestig richting Brussel trok, toen nog knap ver weg van zijn eigen Winschoten. We ontmoetten de gebroeders Van de Kerkhof die over de jaren zeventig mijmerden, toen in het spoor van Cruijff alle WK-helden aarzelend over de grens trokken. We kwamen uit bij hedendaagse helden als Eljero Elia en Evert Linthorst, die

bizarre avonturen beleefden. En uiteraard legden we nog een keer ons oor te luister bij de helden van de jaren negentig, die optimaal profiteerden van het Bosman-arrest, maar soms net zo gemakkelijk weer in de problemen kwamen. En de grootste ster in dit boek, Dennis Bergkamp, legt haarfijn uit waarom zijn langdurige avontuur in het buitenland twee gezichten had en welke rol zijn gezin daarin speelde.

Een van de belangrijke vragen die we bijna alle (ex-)voetballers stelden was deze: wat zou je een nieuwe generatie adviseren? Wat van al het geleerde zou je willen doorgeven? Wat moeten de jonge helden van nu echt weten voordat ze daadwerkelijk gaan?

Ik vertrek zat bij alle gesprekken in ons achterhoofd. Dat fascinerende tv-programma waarbij je je verwondert en verbijt, met elke aflevering nieuwe deelnemers met wie je meteen meeleeft maar die ook aan de lopende band keuzes maken waarvan je denkt: best apart. Maar toch komt het, *against all odds*, bijna altijd weer goed. Zo ook in het voetbal. We visualiseerden hoe jonge voetballers, door alle generaties heen, hun tenten opsloegen in de verschillende landen. We zagen ze dromen, hopen, falen, slagen, lijden, juichen, leven en onwaarschijnlijk veel leren. Om met Louis van Gaal te spreken: een man is nooit enkel een voetballer, je moet altijd De Totale Mens zien.

Nino Wilkes
Robert Heukels

1900-1950

Inleiding

— 1 —

DE DRIE GERRITS, BEB EN FAAS

Gerrit Antoon Visser werd in 1903 geboren in Nieuwendam en van jongs af aan voetbalde hij bij het roemruchte IJVV Stormvogels, in 1923/1924 kampioen van Nederland. Hij was een man met een weelderige haardos die hij keurig naar achteren kamde tot een volle kuif. Hoog voorhoofd, spitse neus, in zijn magere jongensgezicht tekenden de jaren twintig van de vorige eeuw zich scherp af. Visser was een aanvaller die scoren kon en zodoende belandde hij op de Olympische Spelen van 1924 in Parijs. Daar speelde hij drie van zijn in totaal zeven interlands – Oranje kon er geen potten breken. Het bijzondere aan Visser, in het dagelijks leven vertegenwoordiger van diverse visbedrijven, was dat hij in 1925 voor het avontuur koos. Hij kreeg van zijn werkgever een gouden kans in den vreemde en vertrok naar de Verenigde Staten. Daar sloot hij zich aan bij de voetbalclub Bethlehem Steel FC in Pennsylvania, waar hij in drie duels vier keer scoorde. De club speelde in de American

Soccer League, de eerste professionele voetbalcompetitie van de VS. In 1927 vertrok Visser naar Detroit om daar te gaan voetballen voor Holley Carburetors. Met succes: hij haalde met dat team de bekerfinale. De visman uit Nieuwendam zou er tot 1931 voetballen en Amerika nimmer meer de rug toekeren. Hoewel hij het voetbalgeluk naar eigen zeggen nooit meer zo intens zou ervaren als bij Stormvogels, beviel het leven overzee hem enorm. In 1984 overleed Visser in Cashmere, Washington, 81 jaar oud. Dankzij de noeste arbeid van de journalisten van sportgeschiedenis.nl weten we dat Gerrit Visser, hoogstwaarschijnlijk, de eerste beroepsvoetballer uit Nederland was.

Zijn naamgenoot Gerrit Keizer was in de glorie-dagen van Visser een voortreffelijk keeperstalent. In 1930 pakte deze Gerrit zijn koffers en vertrok naar Arsenal in Londen. Later zou aanvaller Beb Bakhuis naar FC Metz in Frankrijk gaan en de derde Gerrit, Gerrit Vreeken, werd in 1948 de rechtsbuiten van AS Monaco. De eerste echte shock in voetballand Nederland veroorzaakte Faas Wilkes van het Rotterdamse Xerxes. De man die zou uitgroeien tot het idool van de jonge Johan Crujff was de eerste Nederlandse sterspeler die bewust koos voor het absolute topvoetbal van Europa. Drie seizoenen schitterde hij in een tot de nok gevuld San Siro voor het Milanese Internazionale, vervolgens ging hij voor één seizoen naar Torino, waarna hij in Spanje tijdens drie vurige jaren Valencia betoverde. Uiteindelijk besloot hij op zijn oude leeftijd nog een jaartje bij Levante te excelleren. Het toeval wil dat later ook Johan Crujff daar zou voetballen.

Faas Wilkes was een pionier. Hij was de eerste die daadwerkelijk zijn koffers pakte om zijn kicken erin te doen, een verschil met iemand als Gerrit Visser, die voor zijn werk in de

visserij naar het buitenland trok. Faas Wilkes werd voetballer van beroep. Hij was niet alleen de eerste Nederlander die voor een ongelooflijk vet contract naar het buitenland vertrok, ook riskeerde hij daarmee de consequenties. Enkel amateurvoetballers mochten voor het Nederlands Elftal uitkomen, profs werden verbannen middels een schorsing. Met de beroemde voorhoede Wilkes-Rijvers-Lenstra timmerde Oranje net lekker aan de weg, maar met het vertrek van Wilkes in 1949 viel het gouden binnen-trio uiteen. Rijvers besloot vervolgens in Frankrijk te gaan spelen, Lenstra bleef zijn hele voetballeven in eigen land. Succes haalde Oranje in die tijd nooit. Succes en internationale roem vielen Wilkes wel ten deel.

**De jaren vijftig en zestig:
pionier Faas Wilkes**

—2—

MENEER HEEFT GEEN JASJE BIJ ZICH?

‘Ik heb wel eens dagenlang voor een etalage heen en weer gelopen om naar een regenjas te kijken die zo mooi was dat ik er bijna naast wilde gaan zitten. Een schoonheid van een jas!’

Faas Wilkes was een elegante speler. Als hij aan het dribbelen sloeg, slalomde hij gracieus langs verdedigers als waren zij pionnen op een trainingsveld. Iedere keer wanneer tegenstanders hem wilden schoppen, versnelde hij en vloog hij weg. Wilkes was een schitterende speler. Met zijn gigantische broek bijna op de enkels en zijn met wax gevulde kapsel was hij de filmster onder de voetballers. Zijn versnellingen lieten de adem stokken, zijn kapbewegingen waren onnavolgbaar. Voor Wilkes was het van groot belang dat hij de mensen in vuur en vlam kon zetten met zijn spel. Wilkes was een bescheiden maar ook een ijdel man. De aandacht beviel hem. En die kreeg hij in Milaan en Valencia; jarenlang werd hij op handen gedragen.

La dolce vita paste hem als een Napolitaans maatpak en zijn verzuchting over de regenjas vertolkte zijn liefde voor de schoonheid van de Italiaanse mode. Al voor hij ging spelen bij Inter Milaan was hij gaan winkelen in de Via Monte Napoleone om het bruidstoilet voor zijn grote liefde Mona samen te stellen. Later zou hij zich vergapen aan de overhemden, de dassen, de colberts, de schoenen, de auto's. Het lag allemaal te fonkelen bij de met topwinkels overladen Galleria Vittorio Emanuele II, om de hoek van de Duomo, de bekende kathedraal van de stad. Wilkes was na zijn transfer van Xerxes naar Inter een vermogend man; alleen al aan tekengeld had hij 70.000 gulden ontvangen, in die tijd een godsvermogen. Hij ontving bovendien 500 gulden per maand aan salaris, daarbovenop kwamen de nodige bonussen die werden geschonken uit emotie. Zeker als er van aartsrivaal AC Milan werd gewonnen zwaaide de voorzitter hartstochtelijk met 100.000 lire de man. Niet zo gek dus dat de door Wilkes fel begeerde Fiat Topolino in zijn bezit kwam, een auto die hem door de tifosi, de supporters, bijzonder werd gegund.

In 1949 waren er nog geen zaakwaarnemers. Maar Faas en Mona werden in de overgang van Rotterdam naar Milaan bijgestaan door Theo Cassadei, een geboren Italiaan die werkzaam was bij restaurant La Pergola in Amsterdam. Cassadei werd de tolk van de familie tijdens de contacten met de Italiaanse bestuurders, maar tikte de voetballer ook op zijn vingers wanneer Wilkes aanstalten maakte om zijn spaghetti te snijden. Cassadei griste de vork uit Wilkes' handen en deed hem voor hoe de slierten pasta om de vork moesten worden gewonden. Het zou goed van pas komen in de vele Milanese trattoria's waar Faas en Mona in de Inter-jaren graag geziene gasten werden.

Desondanks waagde een ober van het gracieuze Villa d'Este aan het Comomeer het om een afkeurend gezicht te trekken toen Wilkes aan tafel wilde in zijn restaurant. De ober keek met opgetrokken wenkbrauwen naar tolk Cassadei en op hoge toon blafte hij, wijzend op Wilkes: 'Meneer heeft geen jasje bij zich?' De voetballer dacht prachtig te zijn in zijn mooie gloednieuwe vest, maar in Cernobbio golden andere wetten. Geen vest! Wel een jasje. En een stropdas graag. Wisten ze dat ook weer.

De tijden waren anders, uiteraard. Een avontuur was nog echt een avontuur, naar het buitenland verhuizen een ingewikkeld proces. Wat wisten de voetballers er nou van? Wilkes had al eerder naar een Europese grootmacht kunnen vertrekken. Hij stapte eens op een boot om naar Engeland te gaan, Arsenal wilde hem inlijven. De beroemde voetballer had een brief vanuit Londen gekregen van een zekere meneer Van Dijke. Engeland was de bakermat van het voetbal en wie zou daar nu niet naartoe willen? Bovendien werden voetballers in Nederland nog uitgeknepen en helemaal niet betaald. Eenmaal in Londen begonnen vele figuren zich om de transfer van Wilkes te bekommeren en dat maakte het voor de man uit Rotterdam onrustig en onzeker. De hele toestand kwam Wilkes zo schimmig voor dat hij ervan afzag, ook omdat hij begon te vermoeden dat Van Dijke hem in het ootje nam. Later bleek dat die goede man wel degelijk invloed had bij Arsenal en de zaak beklonken had kunnen worden. Maar Wilkes miste een vertrouwenspersoon aan zijn zijde, iemand die zei: 'Faas, gewoon tekenen, het is goed allemaal.' Voor ze het in Londen beseften zat Faas alweer stiekem op de boot naar Nederland.

Toch kunnen latere generaties Nederlandse voetballers veel leren van de elegante manier waarop de geboren Rotterdammer de regie van zijn transfer van Inter in eigen handen hield. En leerzaam was ook zijn ongelooflijke vermogen zich te kunnen aanpassen. Beide kwaliteiten hielpen Wilkes om van zijn verhuizing naar het buitenland een groot succes te maken. Al snel had hij in de smiezen hoe de hazen liepen in het mondaine Milaan en hoe hij het de Italianen naar de zin kon maken. Nu waren Italië en Wilkes ook wel een match made in heaven. Hij hield van het ‘roezemoezige’, de reuring in de stad. Hij hield van de verering, de sterrenstatus. In een interview zei hij: ‘Als voetballer moet je ook buiten het veld opvallen. Als ze een rode sportwagen zien, moeten ze bij voorbaat zeggen: “Daar heb je Wilkes!” Ook al zit ik er niet in.’

Wilkes was na een wat valse start al snel uitgegroeid tot een man die het verschil maakte met vele assists en goals, en daar genoot hij volop van. Toen hij in 1949 arriveerde was het niet zo dat er duizenden tifosi op vliegveld Malpensa de voetballer kwamen verwelkomen, sterker: Wilkes nam de nachttrein en kreeg als welkom niets meer dan een kopje koffie. Maar eenmaal op dreef in San Siro werd Wilkes door de voetbalgekke Italianen op handen gedragen. Ze schotelden hem zijn favoriete gerecht, *figi con prosciutto* (vijgen met ham) voor en als Wilkes in zijn Fiat Topolino aan kwam rijden bij de oude Arena waar Inter trainde, stonden duizenden hem toe te zingen. Dan draaide hij zijn raampje open, riep ‘ciao!’ en schalde het ‘Wielkes, Wielkes’ door de straten van Milaan. Als agenten signaleerden dat zijn bolide de snelheid overtrad, hoefde tolk Cassadei enkel de naam van de voetballer te noemen en dan gingen de handen van de carabinieri geschrokken en gediensstig naar de helm: ‘Prego

signore, avanti, avanti!' De cabrio's en vespa's vol uitzinnige jongelui in optocht erachteraan.

Wilkes genoot als geen ander van deze gekkigheid, maar wist het ook in perspectief te plaatsen. Op het trainingsveld vlogen de pondjes die hij aankwam van al dat lekkere eten er weer net zo hard af. Loom en lui kon hij tot in de late uurtjes op een terras naar een zanger luisteren die 'O sole mio' zong, maar de volgende ochtend was er geen ruimte meer in zijn brein voor lasagne, mooie schoenen, zijden dassen en snelle auto's. Dan ging de knop om. Dan was het bikkelen geblazen. De allereerste wedstrijd voor Inter had hem duidelijk gemaakt dat slagen in Italië veerkracht vroeg. Zijn debuutwedstrijd tegen Padova was een ramp. Plinio 'de stier' Rolle en Filippo Fuchs liepen Wilkes consequent onbehouden hard ondersteboven, zodat het slechts 1-1 werd en de Nederlandse aanvaller meer op de grond had gelegen dan de bal aan zijn voeten had gevoeld. Welkom in Italië. Wilkes wist wat hem te doen stond: hard trainen en goed eten, want hij bleek letterlijk veel te licht voor al dat geweld. Pas toen in november Inter stadgenoot AC met 6-5 versloeg na een 1-4-achterstand bij rust, brak Wilkes door en zat hij voor goed in de harten van de blauw-zwarten.

Wilkes werd in de kranten liefkozend beschreven als 'een Hollandse windmolen met rondzwaaiende armen, een clownesk figuur met grote voetbalschoenen, getrouwd met een Javaanse prinses'. Dat clowneske ging er al snel af. Een medespeler, Benito Lorenzi, beschreef ooit in *Hard Gras* hoe Wilkes afrekende met zijn rol als slachtoffer van vele aanslagen: 'Hij liet zich respecteren door af en toe een elleboog uit te delen. Ooit was een verdediger zo vervelend bezig dat Servaas na een nieuwe tackle hem opeens bij de keel greep: "En nu ga je voetballen en stoppen

met schoppen.” Lorenzi had bewonderend toegekeken en hem toegefluisterd: “Servaas, je bent een fenomeen!”

Het fenomenale van Faas Wilkes zat hem in zijn emotionele intelligentie. Hij bleek in staat zich overal aan te passen. Wilkes was niet de Hollander die de Italianen wel even kwam uitleggen hoe het spel in elkaar zat, maar transformeerde binnen afzienbare tijd zowel buiten het veld als op het veld tot een Italiaan. Smerig spel betaalde hij met gelijke munt terug. En gierig op goals was hij minder dan voorheen, al zagen de Italianen soms wel met verbazing hoe Wilkes eindeloos mensen bleef uitspelen voor hij met zijn assist op de proppen kwam. Toen de Hollandse Tulp ook nog eens flink aan het scoren sloeg, werd hij een groot succes in de Italiaanse competitie, waar de scorebordjournalistiek allang was uitgevonden voordat trainer Co Adriaanse de term verzon.

Als Faas en Mona met hun Schotse collies Caro en Astor en in de kinderwagen kleine Faas door Milaan wandelden, liep een steeds grotere stoet aan bewonderaars achter ze aan. De bedelende armen kregen van Wilkes altijd een paar lires, hij deelde zijn rijkdom graag. Bij Ristorante Bagutta kwam het echtpaar samen met schrijvers, artiesten, journalisten, modeontwerpers en kleermakers. In die buurt kon je de meest prachtige stoffen kopen en dat was precies wat Faas en Mona deden, voor hun latere kledingzaak in Rotterdam. Zo waren ze ook al bezig met de toekomst, waarin de modebewuste Mona een prominente rol zou vervullen.

Toch kwamen er barsten in het sprookje. Het waren knap onzekere tijden voor een voetballer als die eenmaal iets mankeerde. De artsen waren nog lang niet zo goedgeschoold als nu.

Een blessure aan de knie kon zomaar het einde zijn van een veelbelovende carrière. Na een ijzersterk tweede seizoen bij Inter tobde Wilkes. Altijd weer die knie. De pijn. De onzekerheid. Was het klaar? Nu al? Zorgelijke jaren bij Inter en Torino, waar hij door al het leed nauwelijks kon schitteren, volgden. De zoektocht van de Italiaanse medici duurde eindeloos, maar uiteindelijk kreeg men door dat het een kwetsuur aan de meniscus betrof, zodat er adequaat ingegrepen kon worden. Daarna speelde Wilkes als bevrijd en stonden de clubs wederom in de rij. Na het avontuur in Italië kwamen de jaren in Valencia en ook daar wist de twee-eenheid Faas en Mona de perfecte balans te vinden tussen presteren en genieten. Ze woonden aan zee, boven hun favoriete restaurantje La Pepica, en tijdens de lange busreizen die Valencia ondernam om naar uitduels te toeren was het Faas die de fles cognac uit de tas toverde en van mond tot mond liet gaan. Maar diezelfde levensgenieter werd ook Spaans voetballer van het jaar in 1954 in een competitie waarin hij wereldsterren als Kubala en Di Stefano achter zich liet. De reden voor zijn geweldige spel was simpel: hij had het als topsporter nog beter naar zijn zin in Spanje dan in Italië. De druk in Valencia was minder hoog dan in Milaan, waar winnen tot een waanzinnige euforie kon leiden maar verliezen als een verschrikkelijke vernedering werd gezien. De waardering en warmte in Spanje ervoer Wilkes als menselijker en menselijk, dat paste hem. Daarbij was het financiële oogsten in Spanje echt begonnen. Zijn salaris wilde hij niet eens meer openbaar maken, zo hoog was het blijkbaar geworden. De enige stress die hij in Spanje ervoer was dat hij genaturaliseerd moest worden om te mogen blijven. Wilkes, laconiek van aard, haalde zijn schouders erover op. Dan niet.

Of het nu Italië of Spanje betrof: Faas Wilkes is er nooit vergeten. Decennia later kwam de wereldberoemde zanger Julio Iglesias optreden in Rotterdam en toen hij in de buurt van het Hilton Hotel de oude Wilkes zag lopen, viel het vrouwenidool van de jaren zeventig en tachtig in katzwijn. Daar liep Faas, daar liep zijn jeugdheld, die moest een knuffel krijgen.

Enorme transfersommen, bizarre anekdotes en eenzame momenten: Nino Wilkes en Robert Heukels vertellen de smeugste transferverhalen van Nederlandse topvoetballers.

Topvoetballers gaan voor duizelingwekkende bedragen naar het buitenland, hun jongensdromen achterna, maar ze zijn ook net mensen. Heukels en Wilkes bivakkeren al hun hele leven in de wereld van het mondiale topvoetbal en spraken voor dit boek urenlang met (ex-)topvoetballers.

Dennis Bergkamp vertelt in een exclusief interview over de loslippige tuinman, Demi de Boer onthult hoe ze leerde zwemmen van Louis van Gaal en het illustere Feyenoordtrio Van Gobbel, Blinker en Taument komt weer samen om hilarische anekdotes over mislukte transfers en fascinerende avonturen op te halen. Hoe zat het eigenlijk met Jan Mulder en Catherine Deneuve en met Youri Mulder en Robbie Williams?

**KOS
MOS**

NUR 489
Kosmos Uitgevers,
Utrecht / Antwerpen